

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Ternengo butti

Selvitys romaninuorten
koulutus- ja työllisyyspoluista

Marraskuu 2024

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Selvityksen toteutus

- Selvityksessä kartoitettiin romaninuorten koulutus- ja työllisyyspolkuja sekä syrjintäkokemuksia. Tiedot kerättiin verkkokyselynä maalis-lokakuussa 2024 (8 kk). Tuloksia verrattiin Suomen Romaniyhdistyksen aiempiin kyselyihin, jotka oli toteutettu vuosina 2020 ja 2014-15, sekä tutkimustietoon suomalaisnuorista.
- Selvityksen kohderyhmä, 18-29-vuotiaat romaninuoret, olivat samanaikaisesti toimeliaita monilla elämän eri osa-alueilla. Vastauksista kävi selvästi ilmi, että heillä oli yhtä aikaa monia eri statuksia (opiskelija, töissä, vanhempi). Moni opiskeli ja oli vasta aloittamassa työuraansa.
- Selvityksessä oli havaittavissa jonkin verran polarisaatiota hyvin ja huonosti pärjääviin nuoriin. Kysely kuitenkin tavoitti todennäköisesti melko hyvin pärjääviä romaninuria pikemminkin kuin NEET-nuria (jotka eivät ole työssä, tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai kurssikoulutuksessa), jotka yleensäkin jäävät kyselyiden tavoittamattomiin. Vastauksissa on siis todennäköisesti NEET-nuorista puuttuvan tiedon aiheuttamaa harhaa.

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIRA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Vastaajien profiili (N=69)

- Kyselyyn vastanneista nuorista oli tyttöjä 68 % ja poikia 30 %. Yksi vastaaja ilmoitti sukupuolekseen muu. Jakauma vastaa yhdistyksen nuorisotyöhön osallistuvien sukupuolijakaumaa, sillä noin kaksi kolmasosaa osallistujista on yleensä tyttöjä.
- Vastaajat olivat keskimäärin 26-vuotiaita.
- Vastaajista 78 % asui Uudellamaalla, mikä kertoo yhtäältä siitä, että pääosan romaniväestöstä arvellaan asuvan pääkaupunkiseudulla, ja toisaalta sitä, että myös yhdistyksen toiminta keskittyy pääkaupunkiseudulle. Vastauksissa näkyi myös ylijäräinen liikkuminen (translocal mobilities), lähinnä viime vuosien paluumuutto Ruotsista.
- Romaninuorten kertomat perhe- ja asumistiedot antoivat viitteitä siitä, että romaninuoret elävät muiden suomalaisnuorten tavoin yhä pidempään jatkuvaa nuoruusikää. Vanhempien luota muutetaan pois yhä aikaisemmin, mutta ei enää liian aikaisen aikuistumisen eli perheen perustamisen takia. Lapsiperheiden määrä oli vähentynyt merkittävästi verrattuna aiempiin selvityksiin (2022, 2014-15). Vastaavasti yksin asuvien nuorten määrä oli kasvanut.
- Yksinhuoltajien määrä oli merkittävästi suurempi kuin vuosien 2020 ja 2014-15 kyselyissä. Pienistä vastausmääristä on mahdotonta vetää johtopäätöksiä, mutta ei ole syytä epäillä, etteikö koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitukset olisi vaikuttaneet nuoriin perheisiin.

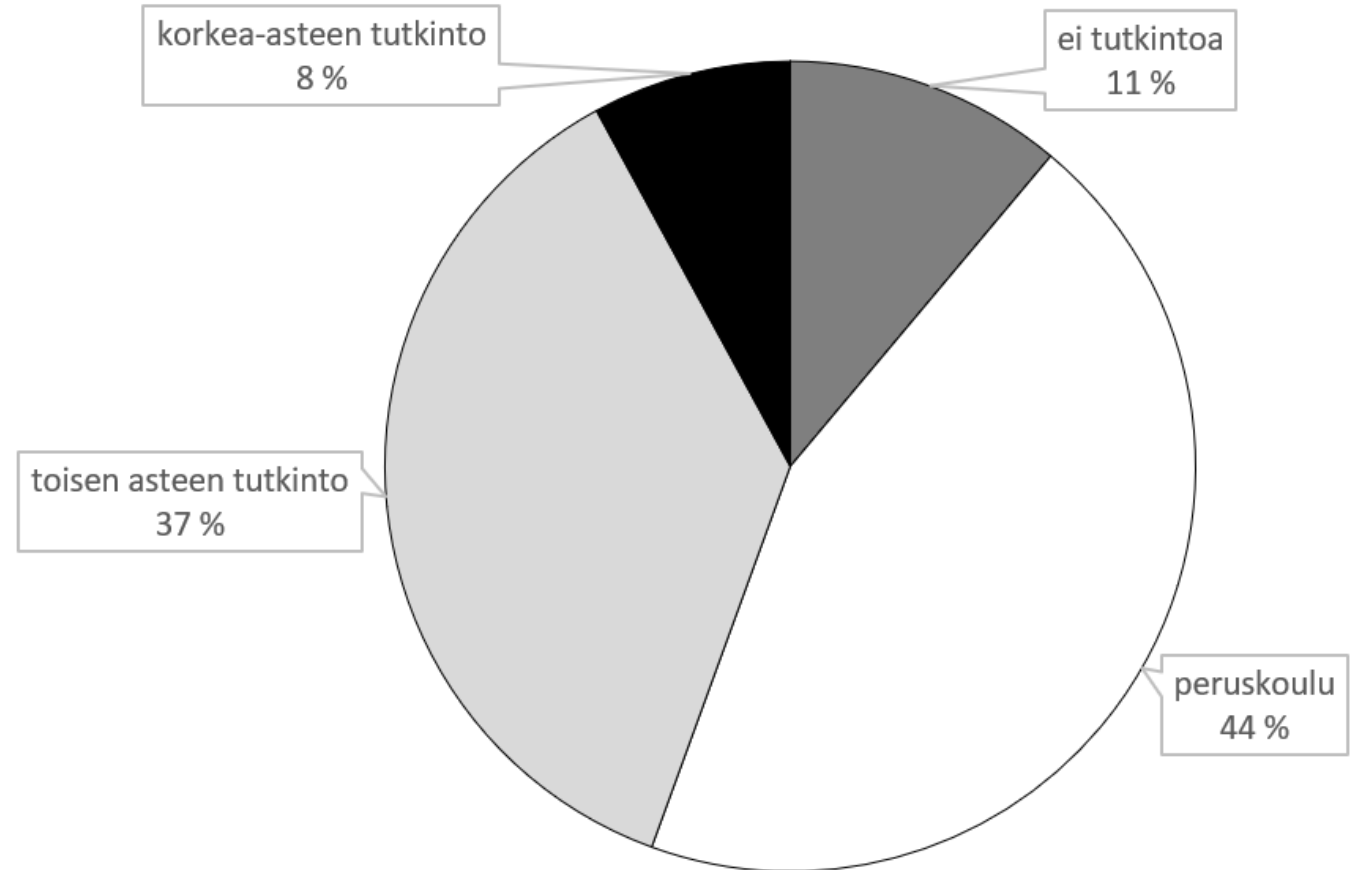

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Koulutus (N=63)

- Kyselyyn vastanneiden koulutustausta oli matala.
- Joka kymmenes vastaaja oli vailla peruskoulun päättötodistusta, ja yli puolet vailla toisen asteen tutkintoa.
- Peruskoulun keskeyttäneiden nuorten osuus oli kasvanut verrattuna aiempiin kyselyihin (2020, 2014-15)
- Romaninuorten perusopetuksen jälkeinen koulutus tapahtuu pääosin ammatillisissa oppilaitoksissa, ja vain harvat hakeutuvat lukioon.
- Osallistuminen toisen asteen koulutukseen ei ollut lisääntynyt verrattuna aiempiin kyselyihin.
- Muutamia romaninuoria olivat hyödyntäneet mahdollisuuden hakea ammatillisella perustutkinnolla ammattikorkeakouluun.
- Laajennettu ja maksuton oppivelvollisuus ei ehtinyt koskea suurinta osaa (92 %) kyselyyn vastanneista nuorista, koska he olivat jo täysi-ikäisiä lakimuutoksen tullessa voimaan.

Kuva 1: Kyselyyn vastanneiden nuorten korkein tutkinto, %.

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

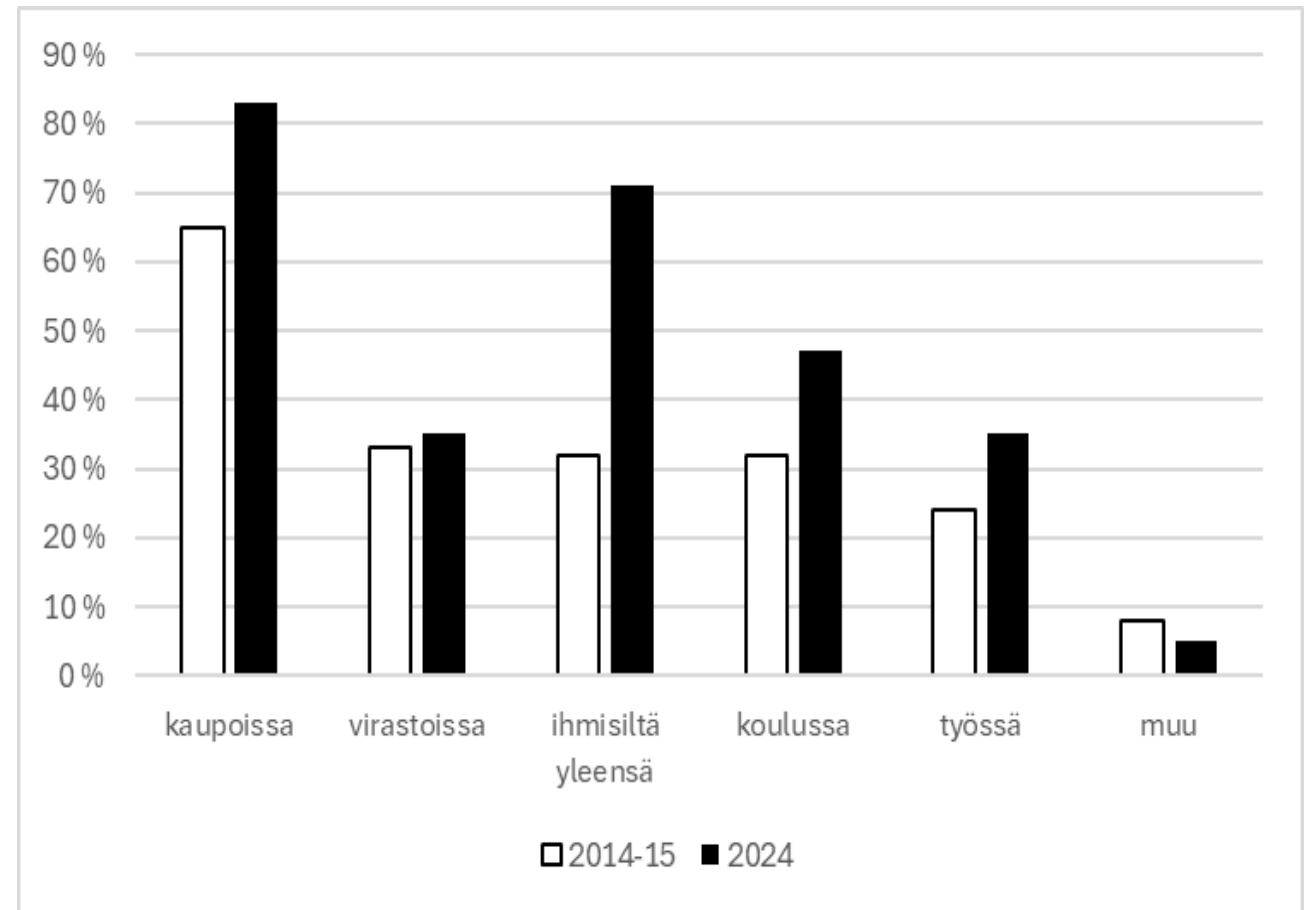
Työllisyys (N=60)

- Vastaajista 51 % kertoi saavansa työttömyysetuutta. Työttömien osuus oli suurempi kuin 2020 (31 %) ja vuosina 2014-15 (34 %).
  - Kokonaan vailla työkokemusta olevien nuorten osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2020.
  - Peruskoulupohjalta työllistyneillä nuorilla oli vain vähän työkokemusta, mikä viittaa siihen, että heillä on ollut välissä työttömyyskausia ja/tai vanhempainvapaita.
  - Eniten työkokemusta oli kertynyt ammattitutkinnon suorittaneille nuorille, mikä tukee ajatusta siitä, että kouluttautuminen kannattaa.
- Vastaajista 37 % sai palkkatuloja. Työssä käyvien osuus oli suurempi kuin 2020 (22 %) ja vuosina 2014-15 (22 %). Sen sijaan opiskelijoiden määrä oli vähentynyt kymmenen prosenttiyksikköä. Aiemmissa raporteissa noin 15 % nuorista kertoi olevansa lasten kanssa kotona, mutta tässä raportissa asiaa ei kysytty. On mahdollista, että erityisesti äitien työssä käyminen on lisääntynyt, tai he ovat aiempaa useammin ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi ja ovat valmiita hakemaan lapsille hoitopaikkaa ollakseen työmarkkinoiden käytettävissä.
- Vastaajat eivät osanneet sanoa, millaista apua he tarvitsisivat työllistyäkseen. Työn hakeminen saattoi tuntui täysin toivottamalta, kun romaninimi hakuasiakirjoissa on este työn saannille.
- Lähes puolet nuorista (48 %) kertoi kohdanneensa syrjintää työnhaussa ja useampi kuin joka kolmas (35 %) työelämässä.
- Tulokset tukevat Oikeusministeriön tietoraporttia (2024), jonka mukaan suurin tekijä, joka rekrytointitilanteessa asettaa hakijan muita samanlaisia hakijoita heikompaan asemaan, on romanitausta. Lähtökohdat romanien työllistymiselle ovat edelleen heikot.

Syrjintäkokemukset (N=58)

- Lähes kaikki kyselyyn vastanneet romaninuoret (93 %) olivat kohdanneet syrjintää.
- Selvityksen tulokset vahvistavat sen tosiasian, että syrjintä on Suomessa merkittävä ongelma ja lisääntynyt entisestään viimeisten vuosien aikana.
- Verrattaessa tuloksia kymmenen vuoden takaiseen selvitykseen, romaninuorten kokemus syrjintä oli lisääntynyt merkittävästi kaikkialla paitsi viranomaisasioinnissa.

Kuva 2: Kyselyihin vuonna 2020 (N=54) ja 2024 (N=60) vastanneiden nuorten työkokemus, %

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

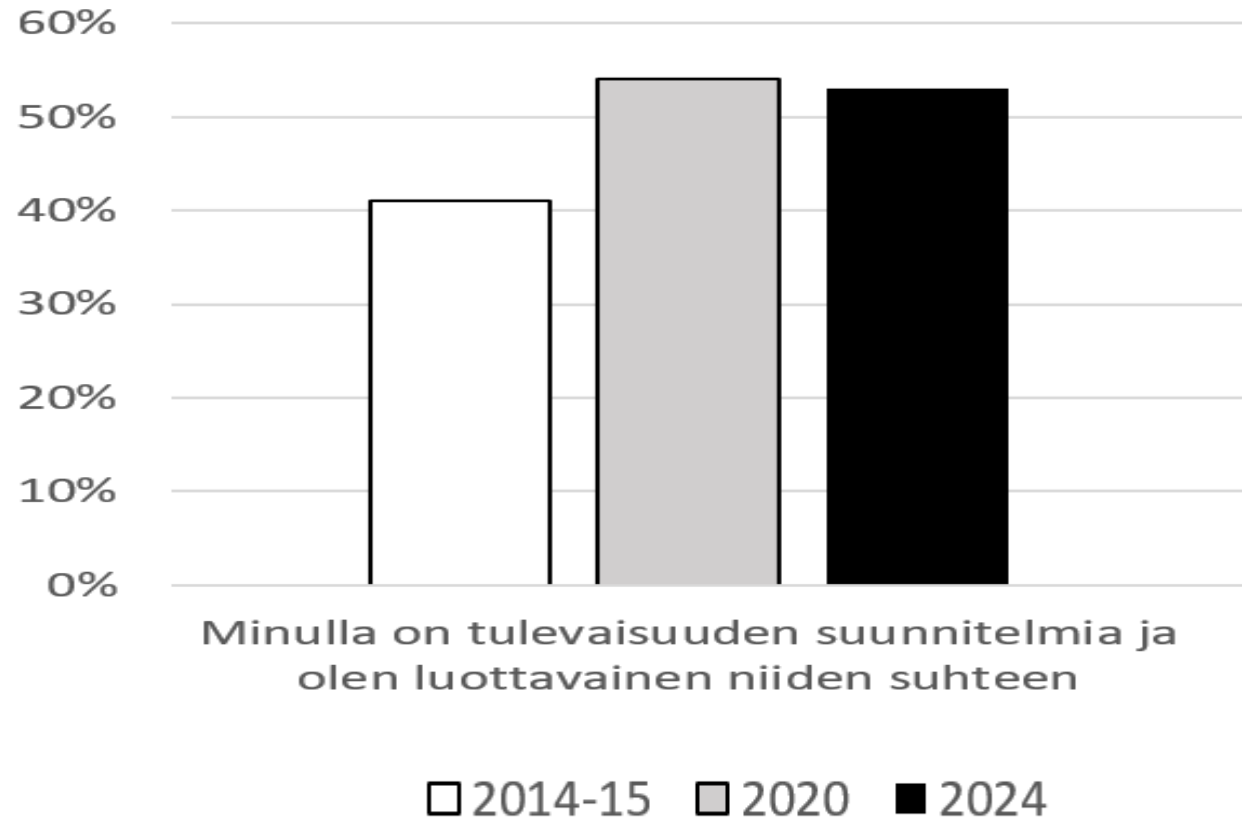
Osallisuus (N=58)

- Vastaajista suurin osa (62 %) osallistui seurakunnan tai muun uskonnollisen yhteisön toimintaan, useampi kuin joka kolmas (36 %) romanijärjestöjen toimintaan, ja joka viides (19 %) harrastustoimintaan. Opiskelijat osallistuivat oppilaskunnan tai opiskelijajärjestön toimintaan.
- Kolmasosa nuorista (33 %) oli aktiivinen useammalla kuin yhdellä yhteiskunnan osa-alueella. Tällainen aktiivinen nuori oli tyypillisesti 27-vuotias vantaalainen nuori, joka asui yksin ja kävi töissä, mutta ehti lisäksi osallistua seurakunnan tai muun uskonnollisen yhteisön toimintaan, paikalliseen romanitoimintaan ja harrastusryhmään.
- Joka viides vastaaja (19 %) kertoi, ettei osallistu mihinkään. Taustamuuttujista ei löytynyt yhtä selittävää tekijää. Ryhmässä oli nuoria, jotka kävivät työssä ja elivät kiireistä lapsiperhearkea. Toisaalta ryhmässä oli myös työttömiä nuoria, jotka saattavat olla syrjäytymisvaarassa.
- 71 % vastaajista oli käyttänyt äänioikeuttaan, mikä on enemmän kuin 18-29-vuotiaat suomalaisnuoret keskimäärin (51 %). Tytöt äänestivät huomattavasti innokkaammin kuin pojat.
- Myönteiset tulokset kertonevat puuttuvan tiedon aiheuttamasta harhasta eli siitä, että kysely ei tavoittanut passiivisia nuoria.

Tulevaisuus (N=57)

- Yli puolet vastaajista (53 %) kertoi, että heillä on tulevaisuuden suunnitelmia ja he ovat luottavaisia niiden suhteen. Osuus oli lisääntynyt verrattuna kymmenen vuoden takaiseen, ja pysynyt samana verrattuna vuoteen 2020.
- Sukupuolien välillä ei ollut eroa, vaan tytöt olivat yhtä toiveikkaita kuin pojat.
- Nuorten tulevaisuudentoiveissa korostuivat ennen kaikkea työllistyminen, mutta myös koulutus. Valtaosa nuorista (86 %) kertoi haluavansa valmistua tulevaisuudessa jostain oppilaitoksesta. Kaikki nuoret, joilta puuttui peruskoulun päättötodistus, halusivat tulevaisuudessa päästä kiinni opintoihin.

Kuva 3: Kyselyyn vastanneiden nuorten luottamus tulevaisuuden suunnitelmiin 2024 (N=57), 2020 ja 2014-15 (N=93), %

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Huolenaiheet (N=57)

- Romaninuorten huolet poikkeavat jossain määrin suomalaisnuorten huolenaiheista, joita on tutkinut Lasten ja nuorten säätiö ja Tietoevry (2022). Suomalaisnuorten huolenaiheita olivat sota (54 %), ilmastokriisi ja luontokato (41 %), talouskriisi (33 %) ja pandemia (29 %).
- Romaninuorten suurin huolenaihe oli rasismi (68 % vastaajista), sekä siihen eri tavoin kytkeytyvät rikollisuus (60 %), väkivalta (49 %), päihteet (42 %) mielenterveyden ongelmat (39 %) ja vihapuhe (30 %).
- Globaaleista huolenaiheista romaninuoret mainitsivat sodan (46 %) ja Venäjän tilanteen (32 %), mutta eivät niinkään koronan kaltaisia pandemioita (11 %) tai ilmastokriisiä (5 %).
- Toinen selkeä ero suomalaisnuorten huolenaiheisiin löytyi suhtautumisessa köyhyyteen. Romaninuorista 61 % oli huolissaan köyhyydestä. Kun tiedetään, että romaniväestössä matala koulutustaso, heikko työllisyys ja taloudellinen tilanne ovat yleisiä, on nuorten pelko ymmärrettävä ja todellinen – jopa järkyttävä. Tulos on saman suuntainen kuin Romanian hyvinvointitutkimus Roosassa, johon osallistuneista 18-29-vuotiaista pojista 39 % ja tytöistä 54 % oli edellisen vuoden aikana pelännyt, että ruoka loppuu. Roosa-tutkimus todensi, että romanien köyhyykokemukset olivat huomattavasti yleisempiä kuin koko väestössä.
- Sitkeästä rasismista huolimatta romaninuoret olivat kuitenkin varsin toiveikkaita mahdollisuuksistaan edetä elämässä. Toisaalta tulosten perusteella voi arvioida, että moni jättäytyy elämään romaniyhteisön ja seurakunnan suojissa, koska murtautuminen valtaväestön maailmaan tuntuu kohtuuttoman vaikealta.

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

”Mua usein naurattaa se stereotypia, että me romanit ei käydä töissä ja me ollaan hirveen laiskoja. Mutta kun me käytiin läpi meidän jokaisen työhistoriaa ja urapolkuja, niin täytyy sanoa, että ei me kyllä ihan niin laiskoja olla.”

Sofia, 24.

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Johtopäätökset

- Suomen Romaniyhdistys arvioi, että kyselyn tulokset romaninuorten heikentyneestä asemasta koulutuksessa ja työelämässä kertovat siitä, että koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitukset heikensivät romaninuorten kiinnittymistä koulutus- ja työllisyyspoluille, kun tiedetään, että vähemmistöt ovat kielteisten yhdenvertaisuusvaikutusten riskiryhmiä koronan aikana.
- Suomen Romaniyhdistys arvioi, että koronapandemian lisäksi myös kiristynyt yhteiskunnallinen ilmapiiri ja ennen kaikkea romaneihin kohdistuvan syrjinnän lisääntyminen ovat heikentäneet romaninuorten mahdollisuuksia opiskella ja työskennellä tasaveroisesti muiden suomalaisnuorten tavoin.
- Oppilaitosten, työpaikkojen ja viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä syrjintää kokevien ryhmien kanssa sekä opetella tunnistamaan rakenteellista syrjintää eri keinoin (koulutus, itse-arviointimenetelmät, mittaaminen), ja muuttaa omaa toimintaansa syrjimättömäksi.
- Järjestöjen tulee kerätä ja hyödyntää ajantasaista ruohonjuuritason tietoa romaninuorten koulutuksesta ja työllisyydestä, jotta ne voivat kehittää tietoon perustuvaa, vaikuttavaa romaninuorisotyötä.

SUOMEN ROMANIYHDISTYS RY

FINITKO ROMANENGO SANKIBA
FINLANDS ROMANIFÖRENING RY
THE FINNISH ROMA ASSOCIATION

Raportin laativat Suomen Romaniyhdistyksessä Yoon-Hee Choi ja Kristiina Elenius, ja se on kokonaisuudessaan saatavilla Ternengo butti -hankkeen verkkosivuilla:

<https://www.suomenromaniyhdistys.fi/hanketoiminta/hankkeet/ternengo-butti/>

Selvitys oli osa Ternengo butti hanketta, joka oli Erasmus+ -ohjelman pienimuotoinen kumppanuushanke. Sen toteuttivat vuonna 2024 Suomen Romaniyhdistys ja serbialainen Tačka gledišta (Point of View) -järjestö.

Euroopan komissio ei ole vastuussa hankkeen sisällöstä.

Lisätietoa Erasmus+ -ohjelmasta: www.oph.fi/erasmusplus

Euroopan unionin
osarahoittama